

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Første Brev til en højvelbaaren Herre. 1728

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 136. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252801718624/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

DET FØRSTE BREV

fyldt med Mel i Skæppevis, og som allerede fra Morgenstunden osede af Parfume

værre end sytten Dropskogerier --
Odeuren næsten i Øjnene svier --

række Hænderne mod Himlen og igen og igen sige: »Vi dør af Sult! Vi har ikke faaet andet end Luftsteg og Vindfrikadeller i flere Dage!« Jeg saa engang i denne Park en velklædt Mand tigge Penge af en Dame han mødte. Lidt efter bad hun en anden om Penge. Senere var der en ung Pige i Silkekjole der faldt besvimet om. Der var én af de omkringstaaende der kendte hende, og hun blev bragt til sit Hjem. Det viste sig at hun boede i et lille, usselt Værelse,

hvor Tegistenen mod Regn og Vind
var ene Mur og Væg,
og hvor de milde Duer
udlagde deres Æg,

og at hun kun levede af Kaalstokke, Æbler og Bønner. Jeg fortæller kun dette for at vise hvor fattigfint disse Mennesker lever. Selv Tiggerne gaar i fint Tøj; det er kun deres Bleghed og Magerhed der gør at man kan se Forskel paa dem og de rige. I Paris kan man nemt forveksle en Varietéskuespiller, en Fægtelærer eller en Akrobat med én af de allerfornemste Hofmænd; man turde bande paa at en Skomager eller en Vaskeriejer var Byraadsmedlem, eller at en Boghandlers eller Koks Kone var Hofdame. Det irriterede mig forfærdeligt. For selv om jeg gik i meget ordentligt Tøj kunde jeg nok ikke regnes med blandt dem som Pariserne kalder pæne Mennesker (honnêtes gens) i en By

hvor alle vandrer om
i fornem Fattigdom,

og hvor selv Tjenere gaar med guld- og sølvvirkede Strømper. Men jeg skulde ikke have noget af at efterligne

Parisernes Maade at være paa. Jeg var jo ikke kommet til Paris for at faa Ry for at være alt for fin i Tøjet eller for at spise min Fædrearv op paa ét eneste Maaltid – det kalder Kroværterne »faire honneur à la nation« naar de lokker Folk til at fraadse. Jeg var bare kommet for at have et Sted at være indtil Aarstiden tillod mig at rejse hjem. Derfor blev jeg slet og ret tituleret »Monsieur«, mens Søner af hamborgske eller lybske Købmænd blev kaldt Grever eller Baroner; den sidste Titel er den mindst fornemme, den bliver givet til de Gæster der gaar i sølvvirket Tøj; hvis Tøjet er guldvirket tiltales Personen som »Monsieur le Comte«. Det er forbløffende som dette servile Sleskeri stimulerer unge Mennesker til at leve over Evne og smide om sig med Pengene. Kroværterne i Faubourg Saint-Germain tager venligt mod de unge Gæster og anbringer dem straks i de dyreste Værelser. Snart skaffer de dem Lejetjenere, der spiller Læremestre og indfører deres Principaler i den Kunst hurtigt og smertefrit at faa gjort Ende paa deres Forældres Formuer. Saa kommer der en Sværm af Danse-, Fægte- og Sproglærere, de fleste af dem Snyltere som er Eksperter i Sleskeri; de fedter for de unge Mennesker for at faa et Maaltid Mad, og naar der saa støder visse Dyr af Hunkøn til, som lokker dem i deres Garn, saa har vi Misèren. Denne Kritik gælder dog ikke alle Franskmænd, for den hæslige Griskhed er ikke en Last der er karakteristisk for dem. Franskmændene er i Almindelighed venlige, gavmilde og tjenstvillige. Kritikken gælder ikke engang hele Paris, men kun Indbyggerne – specielt Kroværterne – i Turistkvarteret. Det er meget nemt at forstaa Aarsagen til at man lever saadan i denne Del af Byen. De fleste af de berømte europæiske Byer som tiltrækker Turister er Havnebyer, hvis Indtægter stammer fra deres Handel. Disse Indtægter er tilstrækkelige til at Indbyggerne kan leve af dem og blive rige. Paris derimod ligger inde midt i Landet, og en stor Del af Borgerne har ikke andet end Turistindtægterne at leve af. Derfor betragter de Vognene fra Bruxelles, Metz

DET FØRSTE BREV

og Strasbourg med samme Øjne som Købmændene i andre Byer betragter indkommende Handelsskibe med. Vognene er nemlig lastede med velbeslaaede unge Mennesker, som bringer Guld og Sølv med sig og ikke tager andet ud af Byen igen end tømte Pengepunge, en skabagtig Gang, Kunsten at smigre og andre parisiske Galanterier («franchise parisienne») som efter hvad en anonym Forfatter har bemærket ikke bestaar i andet end at gøre Dansetrin og at dæve Ørene paa Folk med Sang og Fløjten. Jeg søgte alt hvad jeg kunde efter et ordentligt Logi i Paris; men saadan ét er en Sjældenhed, for der bor saa mange Mennesker dér i Byen at der er Stimlen og Trængsel alle Vegne.

Voggenes Skumplen ad krogede Gyder,
den larmende Færden,
Studedrivernes Skælden og Smælden
naar Kvægflokken standser –
alt det er nok til at vække den stærkeste
Sover af Verden.

Foroven, forneden og paa alle Sider er man klemmt inde mellem hele Familier; og da Franskmændene er en Skuespilleation bliver éns Ro forstyrret af hele Serier af Schlagere hvis man har en ung Mand (un petit-maitre) eller en ung Pige til Nabo. Bor man ved Siden af en Litterat bliver man forstyrret af hans uafsladelige Mumlen, for næsten alle Lærdmænd lader Munden løbe mens de studerer. Den enorme Menneskemængde fører ogsaa andre Ubehageligheder med sig, som jeg ikke har været ude for hverken i Amsterdam eller London. For selv om London dækker et langt større Areal end Paris, mener jeg dog at dens Indbyggertal er meget mindre. Londonerne paastaar ganske vist stædigt det modsatte og henviser til de aarlige Lister over afdøde (bills of mortality). Men da Pariserne indaander en sundere Luft og lever meget mere spartansk end Londonerne, lever de som Regel meget længere. Der er ogsaa nogle Englændere der paastaar at